

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na 1/2 strani 8 gld., na 1/4 strani 5 gld. in na 1/8 strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 9.

V Ljubljani, 15. maja 1892.

Leto IX.

Obseg: Nove klešče za cepljenje trt s plutovimi zamaški. — Konjerejčeva opravila meseca maja. — O raznih vrstah ajde. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Nove klešče za cepljenje trt s plutovimi zamaški.

Odkar smo pozvedeli o cepljenju trt s plutovino, pri katerem delu se rabijo posebne klešče, izumili so razne vrste tega orodja. Cepljenje s plutovino se vrši na dva načina, in sicer na rastočih trtah, navadno na tri in štiriletnih, v vinogradu. V tem slučaju se cepi enoletni rodni les po 1 do 1.25 m visoko nad tlemi, in sicer kadar je trta uže odgnala. Drugi način je cepljenje v roki, ob katerem se

cepijo enoletne ukoreninjene trte, predno poženo. Oba ta dva načina se dasta sicer izvršiti z istim orodjem, vendar niso navadne cepilne klešče nič kaj pripravne za cepljenje v roki. Za tako cepitev so pripravnejše klešče,

ki so k mizi pritrjene ter se dajo z ного stisniti, ob čemer sta roki za delo prosti. Potrebni sta bili vsaj do sedaj dve vrsti klešč, ene za cepljenje v vinogradu, druge za cepljenje v sobi.

Sedaj je pa izumil Woboril tako sestavljene klešče, s katerimi je moči izvrševati obojno cepljenje. Te klešče so zaradi naslednjih svojstev boljše:

Klešče imajo samotvorno zatiko, vsled katere je cepljenje priprostejše, hitrejše in ročnejše.

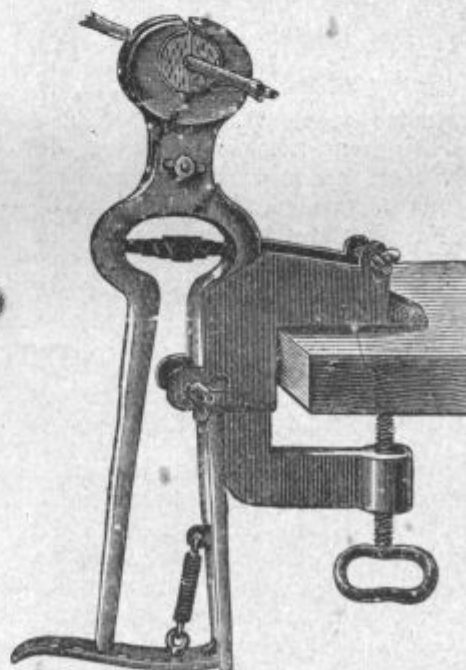
Pri cepljenju s plutovino morajo klešče ostati stisnene zato, da se obe polovici zamaška, kateri obdajata podlogo in cepič, moreta povezati z dratom. Navadne cepilne klešče se pritrdijo tako, da cepilec z eno roko klešče stisne, z drugo pa oba vzvoda s posebno spono zatakne. Samotvorna zatika pri Woborilovih kleščah obstoji pa v

Podoba 30.

Podoba 31.

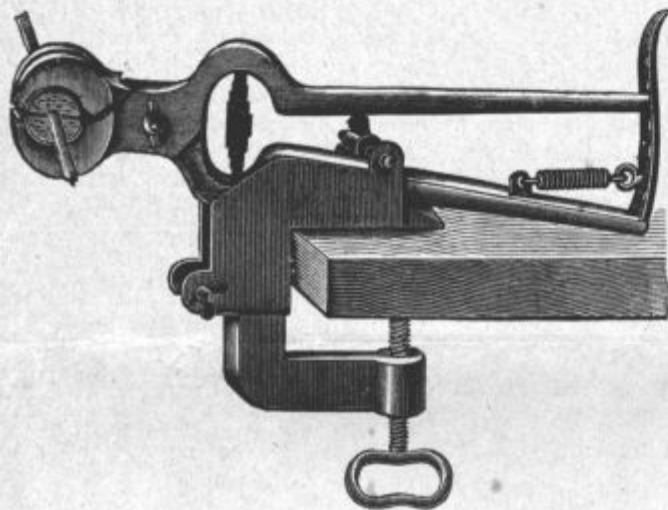
Podoba 32.

tem, da je zatikovalna spona zakrivljena ter ima po sredi jarek s poševno vrezanimi luknjicami, v katere se en vzvod klešč samotvorno zatika, tako da klešče ostanejo samo s pritiskom ene roke uže zaprte, ne da bi jih bilo cepilcu treba z drugo roko zatikati.

S temi kleščami, katere kaže podoba 30., opravlja se torej lahko cepljenje v vinogradu. Posebni način, po katerem je zakrivljena zatvorna spona, daje ji posebno moč, da se ne more tako hitro skriviti, kakor pri navadnih cepilnih kleščah.

Ako pa hočemo cepiti pri mizi t. j. v roki, poslužimo se naravnalne spona, katero kaže podoba 31. ločeno od klešč.

Ta naravnalna spona je posebno narejen železen locenj, ki se pritrdi z naravnalnim vijakom k mizi. Da moreš klešče rabiti sede ter tudi stoje pri delu, pritrdiš jih lahko na dva načina v locenj. V locenj sta namreč dva žleba za vzvod klešč vdolana, eden gre vstric naravnalnega vijaka (glej podobo 32.) in služi za cepljenje stoje, navpik na tega gredoči je pa za delo sede (glej podobo 33.).

Podoba 33.

Vtikanje v naravnalno spono vrši se tako, da se oni vzvod klešč, na katerem samotvorno spono drži vzmet, porine tako v žleb, da pride nekako na sredi stoječa zareza, ki se na 30. podobi jasno vidi, na ono mesto, kjer je pritrdilni vijak med žleбом. Sicer pa podobe vse drugo jasno kažejo.

Te res prav izvrstne cepilne klešče prodaja tvrdka M. Hann's Söhne, Wien, I., Strauchgasse Nr. 2.

Konjerejčeva opravila meseca maja.

Kobile, ki se imajo še ožrebiti, izpuščaj pridno na plano ter jih ne naprezaj in ne muči, ker jim utegne biti na kvar. Štirinajst dni pred porodom in ravno toliko dni po porodu ne krmi kobile s pretečnimi krmili, zlasti ne z ovsom in sladkim senom, ker nastajajo rade razne bolezni: pri materi vnetica maternice ali vimena i. t. d., pri žrebetu pa zaprtje, driska, hromota i. t. d. Majniška žrebata so navadno najslabša, ker je kobila bivala breja največ v hlevu ter je bila slabo krmljena, a pomladi, in sicer pred porodom in po porodu, pa predobro krmljena.

S še brejimi kobilami ravnaj, kakor je bilo povedano meseca februarja. Če žival prične dobivati popadke, prepričaj se, ali je lega mladičeva prava. Preiskuj vedno s čisto in z oljem namazano roko. Če ne čutiš

nog in nad njimi glave, precej pokliči izurjenega pomagачa.

V tem meseci se žrebci spuščajo močnejše. Tisti, ki spuščajo mlade, t. j. tri in štiri letne žrebce, naj pazno ravnajo ter naj žrebca ne spuščajo prepogostoma, ker nasledki se kaj radi kmalu pokažejo. Nasledki so navadno bolezni v kosteh, zlasti pa v členih.

Meseca maja se tudi uže prične zelena krma. Prehod od suhe krme do zelene bodi prav polagomen, ker drugače se izcimijo kaj rade zelo hude bolezni v prebavilih.

Kadar gredo konji prve dni na pašo, ne ženi jih lačnih, ampak uže nekoliko nakrmljene, da se ne najedo zelene trave, koje želodec ni še vaju.

Planinska paša je, kakor znano, velike vrednosti za žrebata in mlade konje. Ona dela konje trpežne in močne, pospešuje njih rast ter jim krepi mišce in kite. Predno pa gredo konji na planine, pripravi jih, kakor je bilo povedano prejšnje mesece.

Starejša sesajoča žrebata, ki uže poskušajo jesti pri materi, naj dobivajo zdrobljenega ovsu in kratkega, rezanega sena. To krmo polagaj žrebetom posebe v nizke jasli ali še boljše na tla, in kadar žrebetu polagaš, priveži kobilo. Prav dobro je žrebetom po dvakrat na teden dajati po 15 do 30 gramov soli, in sicer potresene na krmo. Pazi pa vedno na žrebetove iztrebke; če kislo diše ali če ima žrebe uže nekoliko driske, precej ponehaj s soljo.

Meseca maja je najbolje konje popraviti; ta mesec ni še vroč in tudi muhe niso nadležne. Najboljše je dveletne konje rezati. Sedaj je veliko dela na polji in drugod, zato glej na kopita in zlasti na dobre podkove. Hleve je zračiti in snažiti, kadar je živina pri delu, a kadar pripelješ spehane konje domov, varuj jih prepriha v hlevu.

O raznih vrstah ajde.

Ajda je v večini slovenskih pokrajin velevažna kmetijska rastlina, in sicer z ene strani zato, ker pri naših ugodnih podnebnih razmerah zori še kot drugi pridelek isto leto ter dobivamo tako na naših njivah dvojen pridelek, z drugi strani pa zato, ker ajda daje velikemu številu naših gospodarjev najpoglavitejši del domačega živeža.

Vzlic veliki važnosti ajde pa njeno pridelovanje glede kakovosti pri nas skoraj nič ni napredovalo. Temu je seveda kriva okoliščina, da nam primankuje mož, ki bi imeli veselje in zmožnost delati največkrat zelo drage kmetijske poskuse; po krajih, od koder mi Slovenci navadno zajemamo uspehe naprednega kmetijstva, pa se ne bavijo s pridelovanjem ajde, vsaj ne strniške ajde. Spoznavši veliko važnost ajde za naše kraje, ukrenila je kranjska kmetijska družba lotiti se te reči ter pričeti pospeševati nje umno pridelovanje. Kmetovalec želi najbolj, da bi pridelal dosti ajde. Pridelek ajde je pa pred vsem zavisen od dobro prirejene in rodovitne njive in od lepega jesenskega vremena. Za prvo skrbi kmetovalec z umnim obdelovanjem, slane se pa izkuša ogniti s kolikor mogoče zgodnjo setvijo. S takim ravnanjem si pa gospodar lahko zagotovi obilen pridelek le do neke meje, zlasti kar se tiče slane, kajti ni vselej od njega zavisen čas setve, ker slana dostikrat pobere najzgodnjeje sejano ajdo.

Kakor pri vseh kmetijskih rastlinah, tako je tudi pridelek ajde zavisen od vrste. Kateri kmetovalec dandanes ne ve, da so mnoge tuje vrste kmetijskih rastlin rodnejše in za vremenske razmere manj občutljive nego domače? Tako je tudi pri ajdi. Ako hočemo pridelovanje

ajde pospešiti, bodi nam prva skrb, da pozvemo za tako vrsto ajde, ki je rodnejša nego domača, ki je zgodnejša in ki slani bolj kljubuje. Take pa dobomo, ako znane vrste ajde iz drugih krajev tudi pri nas poskusimo. Kmetijska družba je letos pričela pozvedovati za razne ajdove vrste, in prepričala se je, da so beležke po raznih strokovnih knjigah ali prav zelo pomankljive, ali pa kar naravnost napačne. Pri nas in tudi po knjigah se na pr. imenuje vsaka siva ajda: japonska, sibirski, škotska ali tartarska ajda i. t. d., in vender vse to ni res.

Ker so naši gospodarji pri družbi močno povpraševali po drobni sivi ajdi, ki je bila takrat, ko je k nam v prvi prišla v deželo, neki zelo rodovitna, in so sedaj zato zahtevali novega semena, pričela je družba take ajde iskati in ob enem tudi za druge vrste pozvedovati. Družbi je bilo do tega, da dobi izvirnega semena. Ker sivo ajdo imenujejo „škotsko“, pisali smo trgovcem s semeni na Angleško; drugod jo imenujejo „rusko“ ali „sibirski“, zato smo pisali v Rusijo, in ker se pri nas nahaja tudi pod imenom „japonska“, obrnili smo se celo do profesorja kmetijstva na univerzi v Tokio-jii na Japonskem. Razen tega smo pisali še do več slovečih semenskih tvrdk v Avstriji in na Nemškem. Nasledek tega je bil, da smo pozvedeli, da je drobna siva ajda na Francoskem doma, koder ima ime „sarrasin gris“, in se loči od tartarske ajde, katera je tudi siva, da je večja in krilata. Družbeni glavni odbor je naročil te ajde 3000 kgr. iz Pariza, kjer je glavno skladišče za to ajdo, ki raste na revnih tleh mrzle Bretajne v severni Francoski. Razen nje imajo na Francoskem tudi še sivo ajdo, koje zrnje je skoraj rženemu podobno in ki se imenuje „sarrasin-seigle“, po našem „ržena ajda“. Glavnemu odboru se je na ta način posrečilo dobiti več vrst, s katerimi bo delal letos sam poskušnje. Ena vrsta se mu je pa vender zdela toliko važna, da je je naročil več množico ter jo bode že letos oddajal svojim udom. Ta vrsta je prava „sibirski“ ajda, ter smo jo dobili čez Moskvo po prijaznem posredovanji našega rojaka gosp. profesorja Hostnika. — Na Nemškem smo iztaknili neko prav drobno temno-črno in tako polno ajdo, da je skoraj okrogla. Dr. Th. Kraus, urednik strokovnega nemškega lista „Deutsche Landwirtschaftliche Presse“, nam piše, da to ajdo pridelujejo po pustih tleh nekdanjih mahov, da je jako rodovitna ter sladka, da se pa na navadni zemlji, ki je gnojena s hlevskim gnojem, kmalu prevrže. Tudi to vrsto se nam zdi vredno poskusiti, ker vsaj nam jako ugaja. Te ajde nam bo preskrbelo kmetijsko društvo v Siegenu na Westfalenskem.

Ajdove vrste se prvič razločujejo po barvi, drugič pa po robu zrnja. Zrnje ajdovo ima namreč po tri robe. Pri nekaterih vrstah so ti robovi zelo visoki, kakor na pr. pri naši domači ajdi, in take vrste imenujemo „krilate“, druge vrste pa imajo zrnje s toliko nizkimi robovi, da se skoraj polzgube, in te vrste imenujemo „nekrilate“.

Zvedeli smo do sedaj za nastopne vrste:

A. Sive ajde:

- 1.) Drobna siva ali francoska ajda (nekrilata).
- 2.) Debela siva ali tartarska ajda (krilata). (Ta vrsta je sicer rodovitna, a ima bolj grenko moko ter ugaja za pridelovanje zelene krme)
- 3.) Ržena ajda.

B. Črne ajde.

- 4.) Domača črna ajda (krilata), kamor spadata tudi koroška in slovaška ajda.
- 5.) Prava máhovska ajda (nekrilata).

6.) Velika izrobljena ajda (sarrasin emarginé du Nepoul).

7.) Sibirski ajda, svetlo-rjave barve in krilata.

Kmetijska družba bo oddajala drobnozrnato sivo francosko ajdo 1 kg po 12 kr., pravo sibirski ajdo pa po 35 kr. 1 kg, seveda samo družbenim članom. Vso to ajdo bo pa družba oddala le za poskušnje, a ne jamči na nobeno stran za njo. Naročila bo izvrševala, dokler bo kaj zaloge, omenja pa, da je sive francoske ajde že sedaj prodala $\frac{2}{3}$ zaloge, sibirski pa že skoraj vso, zato je je hitro še enkrat naročila 300 kg. Sibirski ajda je zato tako draga, ker je voznina silno visoka. Prosimo, naj gg. udje sibirski ajde ne naroče veliko, da bomo mogli več naročnikom postreči. Naposled še dostavljamo, da sibirski ajda je taka, da se ji vidi, v kakšnem mrazu je rasla, zato je pa upati, da bode pri nas postala zelo lepa in rodovitna in vsled naših ugodnejših razmer boljše, nego je v svoji domovini.

Razne reči.

— **Napajanje konj.** Pitna voda za konje naj bo vedno nekoliko postana, le tako se prepreči razno prehlajenje. Tudi napajati, predno se konj ne posuši od potu, ni prav. Kdor tako ravna, zabrani marsikatero bolezen pri svojih konjih. Drugače je seveda, če so konji na potu ter gredo precej po napajani zopet naprej, a tudi v tem slučaju je postana voda boljše od mrzle.

— **Koprivno seme** je po izkušnji starih konjerejcev izvrstno sredstvo za lepo vnanost konj. Konji, ki uživajo to seme, so kaj zdravi ter imajo lepo, svetlo dlako. Tudi sušena kopriva ima neki tako lastnost. Drobno razsekljana kopriva, pomešana med pičo kuretini, dela, da kokoši pridneje neso.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 102. Neki kmet mi je prinesel kos odrezane vinske trte „izabele“, katera se mu je popolnoma posušila. Preiskoval sem trtni les ter našel v njem obilo hroščkov, kakeršne Vam pošiljam v zavitku. Mrčes ni v korenini, ampak v lesu. Kateri mrčes je to in kako mu trte ubraniti? (P. V. J. v N. na Štajarskem.)

Odgovor: Kvarljivec je trtni kuček (latinski sinoxylon muricatum) in spada v vrsto lesotočev. Trtni kuček je pet do šest milimetrov dolg in tri milimetre širok. Veliki zboženi ovrtnik je črn in garbast (zrnat), truplo valjasto, pokrovke so rjave, malo svetličaste in na lahko pikčaste. Tudi trocepne tipalnice in noge so rjave. Vzpomladi navrtja samica oko na rozgi in se zadolbe v les. Tu si napravi rov, v katerem se zaplodi, potem vrta dalje in dela rove na okrog in vzdolž ter polaga vanje svoja jajca. Izvalivše se ličinke so kosmate in dolbejo najrajše od glavnega rova navzdol. Do zime so ličinke dorasle in navadno prezimijo kot bube, časi so pa hrošči že jeseni gotovi. Rove dela trtni kuček najrajši nad kalcem kolencem ali nad kako rogovilo. Po zimi ali spomladi, ko se trta obrezuje in veže, opazi se škoda prav lahko. Rozge so namreč ali suhe, ali pa se lomijo pod roko, ki jih hoče uviti in vezati. Ondi, kjer se je rozga ulomila, opaziš zmerom tudi izvotljene rove in po njih bube in hrošče. Škodljivec nahaja se pa tudi v hrastih. Razumeva se, da je vse take poškodovane in lomke rozge treba skrbno zbirati in na mestu sežigati. Vinogradniku, ki je količkaj pazljiv, ni se od kukca bati kake večje škode.

Vprašanje 103. Imam nekaj polovnjakov lanskega vina, katero je zelo temno-rdečkaste barve, vino prejšnjih let pa je bilo vedno lepe bele, prave vinske barve. Kaj je vzrok pre-

temne vinske barve in kaj naj storim, da postane vino zopet belo? (J. R. v Št. V. pri Ptuj.)

Odgovor: Ako ni bilo vinu primešanega kaj rdečega grozdja ter so bili sodi čisti, potem je temna barva vina čisto naravna. Vinska barva belih vin prihaja od „klorofila“ ter njegovih spojin, ki so raztopljene v alkoholu vinskem. Te raztopine pa ob dotiki z zrakom postajajo čim dalje bolj temno-rjave; rjava barva bo pa tem bolj temna, kolikor več alkalij je v vinu, in tem bledejša, kolikor več je kisline. Množina alkalij in kisline je pa zavisna od vremena, zato je pa vino vsako leto drugače barvano. Navadno so nizka t. j. ob enem tudi kislina vina bolj blede barve. Klorofila pa pride v vino tudi tem več, kolikor dlje kipi na tropinah ali celo hlastinah, in so potem taka vina tudi bolj temne barve. Rjava barva se sčasoma izpremeni v zlato-rjavo barvo, ki je znak vinske starosti. Ne vemo, s čim drugim bi se dalo vino oblečiti nego s čiščenjem z žolčem (želatino).

Vprašanje 104. Imam 7 let staro kobilu, ki je vsako leto po vsem životu tako opikana od muh in obadov, da je kar gubasta. Od nje imam tudi 2 leti starega žrebca, ki je bil lansko leto še bolj opikan nego mati. Kako je to odpraviti? (Fr. O. v B.)

Odgovor: Nekateri konji imajo za mušji pik posebno občutljivo kožo, takisto tudi njih mladiči. Iz tega vzroka žrebci take kože ne dobodo dopustila, in tudi take kobile se ne pripuste k državnim premovanjem. Pomečka ni drugega nego pridno snaženje ter pogosto umivanje kože z mrzlo vodo, kar vse kožo krepi, in pa odganjanje muh. Priporočajo po hlevu vse namazati z lovorovim oljem in tudi nekoliko konje, ker je to olje neki zelo zoprno muham. Take občutljive konje odvajajo tudi po leti z lahki mrežami od sukanca.

Vprašanje 105. Imam veliko rodovitno hruško, katera ima sredi debla veliko votlino. Spominjam se, da sem neke bral, da je dobro tako votlino zamašiti, ker to obvaruje hruško, da dalje ne hira. Ali je res to in kako se zvrši? (L. Kr. v K.)

Odgovor: Res je tako. Votlino najprej dobro osnažite, potem jo pa kar z navadno malto in kamenjem ali opeko zadajte ter zunaj snažno ogladite. Če hočete reč lepše narediti, napravite malto zunaj podobno lubadi ter jo namažite s podobno barvo.

Vprašanje 106. Imam leto staro junico, ki uže tri mesece noče skoraj nič jesti in piti, dasi ji pokladam najboljšo krmo. Tudi je zaprta, in če gre blato od nje, pa je trdo in črnkasto. Ta bolezen se pri nas pogostokrat pokaže, in krave raje jedo kako plesnivo seno in star les, nego dobro krmo. Soli jim ne primankuje. Tudi so tako bolna živinčeta mršava. (J. F. na S.)

Odgovor: Po popisu te bolezni je Vaša junica bolna v želodec ter ima bolezen „neprebavnost“ ali je, kakor tudi pravijo, „zapečena“. V knjigi družbe sv. Mohorja „Domači živinozdravnik“ doboste na straneh 61., 62. in 63., obširen navod za lečenje te bolezni. Iz svoje izkušnje moremo tudi potrditi, da klistiranje s soljeno milnico zdravljenje kaj dobro podpira.

Vprašanje 107. Uže tretje leto mi na enem oddelku mojega vrta končava neki mrčes sajenice zeljne in kolerabne, in to uže prvi teden. Zemlja je vlažna, ležeča proti severu in gnojena s stranišnikom. Kateri mrčes bi bil, ki je vedno le na enem in istem prostoru in se prav nič ne razpase na sosedne, če so tudi z zeljem in kolerabami zasajeni, in kako ga pregnati? (A. P. v Lj.)

Odgovor: Koleraba in zelje imata sploh veliko sovražnikov v zemlji, in nasvet, kako se jih ogniti, mogli bi vam le tedaj dati, če bi vedeli, kateri mrčes pri vas izpodjeda mlade korenike. Priporočamo vam ta mrčes v bližini napadenih sajenic poiskati ter ga semkaj v pisarno kmetijske

družbe poslati, ker ste i tako v bližini doma. Ako ogrei (črvi) ne izpodjedajo rastlin, slutimo, da utegnejo škodovati črvi neke muhe, imenovane „anthomyia radicum“, ali neke vrste mravlje ali pa tudi neki majhen mrčes, kojega učenjaki imenujejo „nematoda“ in ki je velik škodljivec povsod tam, koder dlje časa zapored na istem prostoru sadijo zelne rastline ali sladkorno peso.

Vprašanje 108. Mislim, da je vsak vesel odgovora na 97. vprašanje. Zaredi tega stavim pa jaz še to le vprašanje: Tukaj pri nas se čestokrat zgodi, da sosed vsadi sadno ali tudi gozdno drevje, največkrat pa oljke prav na mejo. Se li more to zabraniti in kako je v takem slučaju ravnati. (J. S. v D. pri Trstu.)

Odgovor: O drevesu na meji izraža se državljski zakonik prav jasno, in sicer:

§. 421. „Čigavo je drevo, ne določuje se po koreninah, ki segajo v sosedovo zemljo, ampak po deblu, ki je vzraslo iz korenin. Če stoji drevo na meji več posestev, lastno je vsem dotičnim posestnikom vzajemno.“

§. 422. „Vsak posestnik sme korenine tujega drevesa iz svoje zemlje izrvati in na svoje posestvo viseče veje posekati ali drugače porabiti.“

Bodi pa navedeno, da rimsko pravo razsoja lastništvo dreves po njihovih koreninah, ker drevo jemlje s svojimi koreninami živeža iz tal. Avstrijsko pravo razsojuje želé drugače ter se drži določeb, ki so uže leta 1679. dobile postavno veljavo. Ozira se pred vsem na deblo. Bržčas se je tako ukazalo, ker na ta način ni treba zemlje odgrebati ter ne korenin odkopavati, kedar je pravda, čigavo je drevo, vsaj mogoče bi bilo, da bi s takim izkopavanjem drevo samo zamorili. Kedar stoji drevo res na meji, tedaj je vzajemna last vseh sosedov, vsak ima enako pravice do njega. Dokler so sosedji porazumljeni med seboj, storijo z drevesom, kar hočejo. Če se pa spró, nima nobeden izključljive pravice do drevesa tako, da bi smel sosedu škodovati. Drugače je tam, kjer stoji drevo tik meje, pa čez njo korenine poganja v sosedno zemljo, ali samo nekaj vejic visi na njo. Korenine srkajo živež iz tujih tal ter škodujejo zlasti vrtnarjem. Sosedova drevesa, zelišča, sočivje, cvetlice itd. dobivajo vsled tega manj ali nič namenjene jim hrane; na sosedovo zemljo viseče veje delajo preveč sence ali prevajajo na njo premnogo dežnice. V teh slučajih pomaga državljski zakonik vsem, kateri se ga znajo in hočejo poslužiti. Korenine sme vsak sosed iz zemlje izrvati, če mu tega morebiti goztlarska postava ne zabranjuje. Kakor daleč sega njegovo zemljišče, sme tujih dreves korenine izrvati, posekati jih, sežgati ali bodi kakor koli odstraniti. Nič ne dene, če se tudi sosedovo drevo posuši. Čez mejo viseče veje sme sosed posekati, les sebi vzeti ali jih sploh na vsakojak način porabiti, na priliko listje pograbit, posamezne vejice posekati za steljo (pri igličji), storže, seme, sad pobrati, kolikor ga na njegovo zemljo pade, perilo na nje obešati itd. V vseh novedenih slučajih sosed ne more ugovarjati in s tožbami ne opravi ničesar. Le debla se ne sme lotiti sosed. Do tega nima pravice, razen če deblo visi čez mejo. Tukaj sme, kakor razlaga dr. Moric Stubenrauch, sosed ravnati z debelom, kakor z vejami, prav za prav bi pa najbolj kazalo celo drevo pripoznavati za vzajemno last obeh posestnikov. Sosed pa nima do debla nobene pravice, kedar vihar drevo izruje ter je na njegovo zemljo vrže; tudi sme lastnik nazaj zahtevati sad, ki ni z vej, čez mejo visčih, na sosedovo zemljo padel, ampak bil na njo drugače zanesen.

Vprašanje 109. V tukajšnji občini imamo okolo 400 krav, a nobenega sposobnega bika. Imamo sicer enega, a je popolnoma neraben. Zato vprašam, kaj je z zakonom za povzdigo živinoreje z dne 11. avgusta l. 1890? (Fr. K. v T.)

Odgovor: Ne bojte se! Dotični zakon se uže zvršuje; lansko leto se pa zato ni zvršil, ker je bila zvršilna naredba

na Dunaji prepozno potrjena. Licencevanje bikov vrši se v tem meseci po vsej deželi, v Vašem t. j. v političnem okraju Ljubljanske okolice je licencevanje od 13. do 21. maja. Po zvršenem licencevanju se more reči še le dalje vršiti, in prepričani smo, da bode tudi Vaša občina prisiljena omisliti si dovolj bikov.

Vprašanje 110. Kako narediti tla v hlevu gnojnic neprodorna? (A. H. v S.)

Odgovor: Za napravo tal v hlevu je najboljši beton, sestojec iz zmesi razkosanega kamenja vseh vrst, prodnega in navadnega peska ter cementa. Ugodna zmes pri uporabi dobrega cementa je: eden del cementa, dva dela ostrega peska in dva dela razkosanega kamenja, katerega največji kosi pa ne smejo biti bolj debeli nego pest. Enaka, a cenejša masa je tako zvani apnenični beton, sestojec iz zmesi prodnega kamenja, peska, premogovega pepela in malo hidravličnega apna. Dalje se uporabljajo umetni kameni, imenovani klinker, kateri so bili dejani v hidravlično apno in katerih luknjice so se s tem tudi zalile; dalje dobro žgane opeke kot stojič, boljše pa kot dvojen ležeč tlak, ker so njegove poprave cenejše. Lesena tla so dobra samo od jelovih, borovih in macesnovih hlodov po 5—8 centimetrov debelih ali dvojna tla iz 3—4 centimetre debelih desek. Lesena kaže napraviti samo tam, kjer je les poceni. Tudi ilovnata tla niso slaba. Tla, kjer stoji živina, visijo 4—6 centimetrov, da se gnojica dobro odteka.

Vprašanje 111. Ker zunaj hleva nimam prostora za gnoj in gnojnico, zato nameravam narediti v hlevu jamo za gnojnico od cementa, ki naj bi držala 60 litrov. Ali bi bilo to dobro, koliko cementa bi potreboval in kako je z njim ravnati, kadar se vliva in da ostane trpežen tudi ob mrazu? (A. H. v S.)

Odgovor: Seveda smete narediti v hlevu jamo za gnojnico, le dobro mora biti zaprta, da ne prihaja smrad iz nje v hlev. Še boljše je gnojnico razkuževati z gipsom ali z zelenim (železnim) vitrijolom. Glede dela s cementom Vam pa more svetovati le izkušen zidar, ki je le edin sposoben s cementom delati. Pišete nam, da mislite narediti jamo, ki bo držala 60 litrov. To je menda pomota, gotovo menite 60 hektolitrov, kajti vedite, da srednje težko govedo daje na dan po 7 litrov gnojnice, in velikost gnojniške jame za vsako govedo se računa na 3 do 5 hektolitrov.

Gospodarske novice.

* **Gosp. Ivan Wild**, poveljnik c. kr. žrebecarskega depota v Gradci, poprej poveljnik postaje na Selu pod Ljubljano in konjerejem po Kranjskem dobro znan, je ta mesec avansoval od majorja do podpolkovnika. Čestitamo!

* **Glede oddaje ajde** opozarjamo na članek „O raznih vrstah ajde“ v pričujoči številki.

* **Poziv do posestnikov, kateri so nasadili nove vinograde.** Po zakonu z dne 15. junija 1890. l. (Drž. zak. št. 143.) so iz nova zasajeni vinogradi ali njih deli z najmanj $\frac{1}{4}$ hektarno površino, ki so bili od trtne uši uničeni, ali pa prostovoljno iz nova zasajeni, ako niso nad 25 kilometrov oddaljeni od vinogradov, s tem mrčesom okuženih, deset let prosti zemljiškega davka. Da to prostost dosežejo, morajo posestniki vinogradov najdalje do konca junija vsakega leta naznaniti ali davčnemu uradu ali premerskemu uradniku, da so zvršili delo. Vender je tudi dovoljeno, da naznanila v imenu posestnikov izroči deželni odbor skupno finančnemu deželnemu oblastvu. Deželni odbor torej pozivlje vse posestnike, kateri so nasadili nove vinograde, da dotičnemu županstvu naznanijo število parcele, katero ali kateri del so obnovili, nje obsežnost v kvadratnih metrih in davčno občino, v kateri se nahaja parcela. Župan-

stvom pa se naroča, da vsa naznanila do 15. junija t. l. predlože deželnemu odboru, kateri jih bode potem skupno izročil deželnemu finančnemu oblastvu in poslovanje.

Deželni odbor kranjski v Ljubljani

dne 5. maja 1892.

Detela, deželni glavar.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 11. maja 1892.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik gosp. ces. svetnik Ivan Murnik, navzoči so pa bili odborniki gg. Lenarčič, Ogorelec, Witsehl, Wurzbach, Žirovnik in tajnik Gustav Pirc.

Odbor določi, da dobodo z državno subvencijo kupljene plemene bike nastopni prosilci: Občina Šmartinska pri Litiji, Fran Gregorčič v Rakovniku, Jakob Mišmaš v Ambrusu, Ivan Miklič v Dragi, J. Stojnič v Dobliču, Jos. Klemenčič v Jugorjih pri Metliki, Ive Jakljevič v Radovici, podružnica na Colu, občina Podraga, Fran pl. Garzarolli v Senožečah, Andrej Urbančič v Knezaku in Janez Škerbec v Podcerkvi.

Za nakup skupnih strojev ukrene glavni odbor prositi 500 gold. deželne podpore.

Za nove ude so predlagani in se vzprejmo gg.:

Neuwirt Edvard, trgovec v Ljubljani; gozdarski in oskrbniški urad Leona grofa Auersperga v Nameršlu; Rok France, posestnik v Grahovem; Jakopin Anton, posestnik v Grahovem; Županstvo v Vel. Dolini pri Čatežu; Klemenšek Rok, posestnik v Solčavi; Favetti Vinko, posestnik v Skriljah; Domladiš Anton, posestnik in trgovec v Ilir. Bistrici; Lipold Marko J., župan in posestnik v Mozirji; Čej Jože, posestnik v Šmihelu; Wakonigg Janez, trgovec v Šmartinu pri Litiji; Avsec Ignacij, posestnik v Štangi.

Vabilo gospodom družabnikom c. kr. kmetijske družbe kranjske

na

OBČNI ZBOR,

ki bode v četrtek dne 9. junija 1892. l. ob $\frac{1}{2}$ 9. uri dopoldne v dvorani mestne hiše v Ljubljani.

VZPORED:

- 1.) Prvomestnik prične zborovanje.
- 2.) Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1891.
- 3.) Predložitev družbenega računa za l. 1891. in proračuna za leto 1893. (Račun in proračun se dopošljata gg. družabnikom še o pravem času, razpoložena sta pa v nadroben pregled v pisarni kmetijske družbe).
- 4.) Volitev družbenega predsednika.
- 5.) Volitev štirih odbornikov v glavni odbor namesto umrlega gospoda višega davčnega nadzornika Luke Robiča ter po družbenih pravilih izstopivših gospodov barona H. Lazarinija, veleposestnika v Smledniku, Vinka Ogorelca, posestnika v Škofljici, in Frana Povšeta, deželnega in državnega poslanca v Ljubljani.
- 6.) Poročila in predlogi odborovi.
- 7.) Poročila in predlogi podružnic.
- 8.) Nasveti in prosti govori posameznih družabnikov.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani dne 15. maja 1892.

Ivan Murnik,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe v Zatičini, ki bo v četrtek 19. maja dopoldne ob 9. uri v šolskem poslopji v Šent Vidu pri Zatičini.

Štefan Jaklič, predsednik.

V a b i l o

gg. udom Vremsko-Košanske podružnice c. kr. kmetijske družbe na občni zbor, ki bo v četrtek dne 19. maja t. l. popoldne ob 3. uri v šolskem poslopji.

V Vremah dne 7. maja 1892.

Ivan Škerjanec, predsednik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe za Kostanjeviški okraj, kateri bo v četrtek dne 19. maja popoldne ob 2. uri v župnem dvorci v Kostanjevici.

Vzpostav:

- 1.) Poročilo o delovanju podružnice l. 1891.
- 2.) Razgovor o § 3., 5. in 6. družbenih pravil.
- 3.) Posameznih udov nasveti.
- 4.) Volitev odposlanca na občni zbor.

V Kostanjevici dne 10. maja 1893.

Damj. Pavlič, prvomestnik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe v Horjulu, ki bo v nedeljo 22. maja popoldne ob 3. uri v šolskem poslopji v Horjulu s sledečim vzporedom:

- 1.) Poročilo o družbenem delovanju preteklega leta.
- 2.) Posvetovanje o 3., 5. in 6. točki § 34. družbenih pravil.
- 3.) Posvetovanje, kako bi se dal letošnji pouk g. družbene tajnika Pirca v Horjulu o osuševanju naših travnikov dejansko izvršiti.

V Horjulu dne 7. maja 1892.

Fr. Dolinar, predsednik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe Dobrepolske za Velikolaški sodni okraj, ki bo dne 22. majnika t. l. popoldne po cerkvenem opraviu v prostorih gospoda Franceta Berdavsca, c. kr. poštarja na Vidmu.

Vrsta obravnavam:

- 1.) Volitev poslanca na družbeni občni zbor.
- 2.) Razgovor o podružnični drevnici.
- 3.) Nasveti posameznih udov.

V Dobrepoljah dne 8. majnika 1892.

Josip Steh, prvomestnik.

V a b i l o

na občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe Colsko-Podkrajске, ki bo dne 26. maja t. l. (na vnebohoda dan) ob 4. uri popoldne v hiši prvomestnikov.

Vzpored:

- 1.) Poročilo o delovanju.
- 2.) Volitev zastopnika na občni zbor v Ljubljani.
- 3.) Posamezni nasveti udov.

Na Colu dne 9. maja 1892.

Andrej Rovani, prvomestnik.

V a b i l o.

Predsedništvo kmetijske podružnice Vipavske vabi častite ude na občni zbor, ki bo dne 29. maja ob 4. uri popoldne v šolskem poslopji v Vipavi.

Dnevni red:

- 1.) Volitev tajnika.
- 2.) Pregled računa o podružničnem imetju.
- 3.) Posvetovanje o predmetih in predlogih, odločenih za občni zbor c. kr. kmetijske družbe.
- 4.) Volitev poslanca na občni zbor kot zastopnika podružnice Vipavske.

V Vipavi dne 4. maja 1892.

Matija Erjavec, predsednik.

Razglasilo

c. kr. deželne vlade z dne 14. aprila t. l. glede prometa z živino z ozirom na kužne bolezni.

1.) Uvažati goved na Kranjsko iz ogrskih komitatov Bars, Hout, Nitra, Pešta, Požun, Sáros, Šepes, Trenčin, Turč in Zoljom je brezpogojno prepovedano.

2.) Prasiče uvažati na Kranjsko z Ogrskega in Hrvaškega je razen slučaja pod št. 3. zaznamovanega dovoljeno le po železnici.

3.) Okrajna glavarstva v Kočevji, Črnomlji in Novem Mestu smejo izjemno dovoliti uvažati prasiče z Ogrskega in Hrvaškega, in sicer le za svoje pokrajine in proti uradno potrjenim živinskim listom ter s strogim živinozdravniškim nadziranjem ob stroških lastnikov.

4.) Vsa goveda in prasiči, ki pridejo po železnici z Ogrskega in Hrvaškega, smejo se izkladati le na postajah v Ljubljani, Litiji, Logatci, Postojini, Kranji, Radovljici in Vidmu (Krškem), po drugih postajah pa le z dovoljenjem okrajnega glavarstva in če ima živina veljavne živinske liste in če jo pregleda ob stroških lastnikovih kak diplomovan živinozdravnik.

5.) Ako pride s poslano živino le eno kužno bolno živinče, vrniti je vso živino s prvim tovornim vlakom pošiljatelju ob njegovih stroških, razen če je mogoče živinče v kakšni bližnji javni klavnici pod nadzorstvom živinozdravnikovega zaklati in jo s kolodvora v klavnico tako prepeljati, da se ni bati, da bi se domača živina okužila.

6.) Naročilo vrniti bolno živinče sme dati le okrajno glavarstvo, postajni urad pa naj to naročilo ter živinski list z živinozdravniškim pojasnilom pridene voznemu listu.

7.) Kupčija s prasiči od hiše do hiše je tudi še nadalje prepovedana.

8.) Prestopki teh naredeb se bodo kaznovali po zakonu z dne 24. maja 1882. l., drž. z. št. 51.

Okrožnica

c. kr. okrajnim glavarstvom zaradi oddaje gozdnega drevja.

C. kr. gozdni nadzornik je deželni vladni naznanil, da je v gozdni drevnici na razpolaganje igličavega in listnatega drevja za pogozdovanje, in sicer za okrajno glavarstvo Postojnsko 637 tisoč, Logaško 290 tisoč, Kranjsko 76 tisoč, Kamniško 940 tisoč, Radovljiško 635 tisoč, Ljubljansko 202 tisoč, Litijško 672 tisoč, Krško 1875 tisoč, Novomeško 80 tisoč, Črnomaljsko 116 tisoč in Kočevsko 304 tisoč drevesec.

Na to se opozarjajo c. kr. okrajna glavarstva z ozirom na razglas deželne vlade z dne 11. julija 1891. l. št. 4793, da primerno obveste posestnike gozdov, ki so zavezani to leto pogozdovati.